

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนประกอบด้วยปัจจัยหลายประการ เช่น เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย หลักสูตร การบริหาร อาคารสถานที่ ครู นักเรียน สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เป็นต้น ครูนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินการให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ครูเป็นผู้มีบทบาทในการกระตุ้น แนะนำ และช่วยเหลือให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมย่อมส่งเสริมให้เด็กได้ประสบการเรียนรู้ อันเป็นผลให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นประสิทธิภาพการสอนของครูจึงมีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอน

แฟลนเคอร์ (Flanders 1970 : 376) กล่าวถึง ประสิทธิภาพการสอนว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูและความเจริญงอกงามพัฒนาการของนักเรียนที่เกิดจากผลการสอนนั้น ประสิทธิภาพการสอนจึงเกี่ยวข้องกับลักษณะการสอนที่ครู เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงในชั้นเรียน โดยพิจารณาจากการจัดเนื้อหาวิชาให้เป็นระบบและเป็นประโยชน์ก่อนนักเรียนมีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนตลอดจนความสัมพันธ์ของครูที่มีต่อนักเรียน

สคริฟเวน (Scriven 1982 : 248) ให้ความสำคัญถึงลักษณะการสอนที่ดีของครูในส่วนที่การสอนของครูจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน คือ

1. กระบวนการสอนไร้อคติหรือไร้อคติ
2. หลักสูตรและกระบวนการสอนมีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. กระบวนการสอนและผลสัมฤทธิ์มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่สถาบันกำหนดไว้ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของวิชาชีพ

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2523 : 200) กล่าวว่า การสอนของครูจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบด้วยกัน คือ

1. ครูต้องมีสมรรถภาพในค่านวิชาที่ครูสูง สมรรถภาพในค่านวิชาที่ครู หมายถึง ความสามารถที่ครูจัดประสบการณ์การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ตนสอนเป็นอย่างดี

2. ครูต้องมีบุคลิกภาพที่ดี บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของครูทั้งในค่านร่างกายและความคิดเห็น บุคลิกภาพของครูที่ดีนั้นย่อมจะต้องประกอบไปด้วย เจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีร่างกายแข็งแรง แต่งกายสุภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นคนมีเหตุผล มองโลกในแง่ดี และมีกิริยาท่าทางที่เหมาะสม

ชาอุทัย อาจินสมาจาร (2528 : 13-14) จำแนกขอบข่ายของคุณลักษณะการสอนที่มีประสิทธิภาพ และมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

1. การสอนที่แจ่มแจ้ง ครูควรมีความรู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาที่ตนเองสอน โดยให้คำแนะนำที่ชัดเจน มีการยกตัวอย่างและใช้วัสดุอุปกรณ์ เพื่อทำให้นักเรียนที่เป็นนามธรรมให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น

2. มีความกระตือรือร้น ครูควรสร้างบรรยากาศของการเรียนให้สนุก และมีแรงจูงใจในตนเอง รวมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจในตัวผู้อื่นด้วย ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียนและการสอน

3. การเน้นในเรื่องงาน ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนอย่างเป็นทางการเป็นงาน โดยการจัดเวลาสำหรับการฝึกทักษะใหม่ ๆ ให้เพียงพอ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของงานให้ชัดเจน

4. กลยุทธ์ในการสอน ครูควรใช้วิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกความคิด การทำงานที่ต้องให้นักเรียนใช้สติปัญญาในระดับสูงขึ้น การให้แบบฝึกหัดทบทวน เป็นต้น

5. มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ครูควรแสดงให้เห็นให้นักเรียนมีความคิดว่าตัวนักเรียนมีคุณค่า แสดงความเป็นกันเองและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ในการประเมินการสอนของครูควย

6. ไขคำถามที่น่าสนใจ มีการเตรียมคำถามในแต่ละบทเรียน โดยตั้งคำถามในระดับสูงขึ้นเพื่อให้นักเรียนคิด และพยายามตั้งคำถามที่ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

วอทรูบาและไรท์ (Wotruba and Wright 1975 : 655-656) ศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู ในการศึกษางานจำนวน 21 เรื่องที่เผยแพร่ระหว่างปี ค.ศ.1922 - 1971 ได้พบเกณฑ์สำคัญที่ไขประเมินประสิทธิภาพการสอนที่มีความดีสูง 9 อันดับแรก ดังนี้

1. ทักษะการสื่อความหมาย การอธิบายความหมายของความคิดเห็นที่เป็นนามธรรม และทฤษฎีได้ชัดเจน

2. เจตคติที่ดีต่อนักเรียน

3. ความรู้ในวิชาที่สอน

4. การจัดระบบเนื้อหาวิชาที่สอนในชั้นเรียน

5. ความกระตือรือร้นในวิชาที่สอน

6. ความยุติธรรมในการสอบและการให้คะแนน

7. ความยืดหยุ่นยอมรับการทดลองใหม่ ๆ

8. การสนับสนุนให้นักเรียนคิดด้วยตนเอง

9. ความสามารถในการสอน

เซนทรา (Centra 1982 : 19) สรุปท้าวประอมที่มีผลต่อประสิทธิภาพการสอน ตามที่นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาโดยวิธีการวิเคราะห์ท้าวประอม เพื่อหาตัวแปรในการสร้าง เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการสอน เช่น คอฟแมน (Coffman 1954) , ฮอดสัน Hodgson 1958) , ไอแซคสันและคนอื่น ๆ (Isaacson et al. 1964) ,

เซนทรา (Centra 1973) ใ้คอธิบายถึงมิติรวมหรือกลุ่มของตัวแปร โดยมีตัวประกอบสำคัญ คือ

1. การจักระบบ โครงสร้าง หรือความแจ่มชัดของเนื้อหา
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน
3. ทักษะการสอน การสื่อความหมาย หรือความสามารถในการบรรยาย
4. ปริมาณงานของนักเรียนในรายวิชานั้น
5. การให้คะแนนและการสอบ
6. การประเมินความสำเร็จในรายวิชานั้นของนักเรียน

อุทุมพร ทองอุไทย (2523 : 57-58) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนในระดับอุดมศึกษาทั้งในและนอกประเทศ พบว่า ผลการวิจัยส่วนมากอธิบายถึงโครงสร้างของประสิทธิผลการสอนสอดคล้องกัน แม้ว่าการ เรียงลำดับจะไม่เป็นแบบเดียวกัน โดยสามารถจำแนกได้เป็น 6 ตัวประกอบ คือ

1. ลักษณะอาจารย์ ได้แก่ ลักษณะ ทาทาง ความจริงใจ ความสนใจต่อผู้เรียน ความเป็นกันเอง ความเป็นผู้นำ และความเป็นผู้มีความรู้ในสาขานั้น ๆ อย่างแท้จริง และทันสมัยอยู่เสมอ
2. วิธีสอน ได้แก่ การจัดเตรียมกระบวนการ เรียนการสอน การจัดห้องเรียน การเตรียมความรู้ การใช้ตำราประกอบการเรียน ทักษะการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งเหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา การถ่ายทอดความรู้ได้ชัดเจน เข้าใจง่าย ทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านความคิด
3. สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนิสิต ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์กับนิสิต การรับฟังความคิดเห็นของนิสิต ความเป็นกันเอง การช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
4. อุปกรณ์การสอนและการเรียน รวมถึงห้องปฏิบัติการ การใช้เครื่องมือต่าง ๆ

รวมทั้งการจัดห้องสมุดที่สมบูรณ์ และตำราที่เป็นภาษาของตนเองด้วย

5. การวัดผล มีการป้อนกลับและการเสริม การใช้การวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ความสามารถในการสร้างข้อสอบที่ดี การให้คะแนนอย่างยุติธรรม

6. ทักษะคติของอาจารย์ต่อการสอนและสอนนิสิต มีการยกย่องนิสิตอย่างจริงจัง และความตั้งใจสอน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู หมายถึง ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการในทุกด้านทั้งร่างกาย สมอง อารมณ์ และสังคม ตลอดจนสามารถทำให้นักเรียนได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องถึงประสิทธิภาพการสอน เช่น บุคลิกภาพของครู ทักษะในด้านการสอน ความสามารถทางวิชาการ อุปกรณ์การเรียนการสอน ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

การประเมินประสิทธิภาพการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดสามารถทราบได้โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้น ๆ กูด (Good 1959 : 209) ให้ความหมายของคำว่า การประเมินผล ดังนี้ " การประเมินผลเป็นการพิจารณาถึงหลักฐานในกรอบของค่ามาตรฐานที่กำหนด และในรูปของสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ และเป้าหมายซึ่งกลุ่มหรือบุคคลต้องการให้บรรลุผล "

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2525 : 184) ให้ความหมายของการประเมินผล ดังนี้ " การประเมินผล หมายถึง ขบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานหนึ่งถือว่าเป็นค่านิยมพื้นฐานของการประเมินผลหลักสูตร หรือประเมินผลโปรแกรม "

ดังนั้นการประเมินประสิทธิภาพการสอนจึงเป็นการตรวจสอบการสอนของครูว่าสามารถปฏิบัติได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด นักเรียนที่เป็นผลผลิตของการสอนเป็น

ไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรหรือไม่ การประเมินผลการสอนของครูจึงเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้จะได้นำอุปสรรคปัญหาขอพบร่อนนั้น ๆ ไปปรับปรุงแก้ไขให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งอาจนำผลการประเมินการสอนไปพิจารณาถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานด้วย

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินการสอน

สควิวเวน (Scriven 1977 : 188) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการประเมินการสอนของครูไว้ ดังนี้

1. เพื่อการปรับปรุงตนเอง
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแนะนำอาจารย์ให้สามารถปรับปรุงการสอนได้
3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจลงคะแนนเรียนของนักเรียน
4. เพื่อพิจารณาคัดเลือกบุคคล เช่น การจ้าง การเลื่อนตำแหน่ง การต่อสัญญา เป็นต้น
5. เพื่อให้กลุ่มสนใจภายนอกตรวจสอบประสิทธิผลของการใช้จ่าย หรือการพิจารณาตรวจสอบผลได้ หรือผลสำเร็จของโครงการ เฉพาะเจาะจง
6. สำหรับงานวิจัยเพื่ออธิบายตัวแปร หรือรูปแบบกระบวนการซึ่งสัมพันธ์กับการสอน

โดยวัตถุประสงค์ ข้อ 1 และ ข้อ 2 เรียกว่า การประเมินผลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า (Formative evaluation) วัตถุประสงค์ข้อ 3 , ข้อ 4 และ ข้อ 5 เรียกว่า การประเมินผลสรุปรวม (Summative evaluation) ดังนั้นการประเมินการสอนของครูจึงกล่าวได้ว่า มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการทราบข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการเรียนการสอน และการบริหารดำเนินการเรียนการสอน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนา นักเรียนในทุกระดับ เป้าหมายของหลักสูตร หรือนำผลการประเมินไปพิจารณาสำหรับการตัดสินใจทางการบริหาร และการพัฒนาบุคลากรใหม่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. แหล่งข้อมูลของการประเมิน

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในโรงเรียนสามารถให้ข้อมูลในการ

พิจารณาประสิทธิภาพการสอนของครู รวมทั้งเอกสารหรือสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วย ข้อมูลที่ได้จากแต่ละแหล่งอาจมีความเหมาะสมในบางลักษณะ หรือไม่เหมาะสมในอีกบางลักษณะ จึงควรมีการพิจารณาข้อมูลจากหลายแหล่งประกอบกันก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการต่อไป จากความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายท่านได้สรุปแหล่งที่มาของข้อมูลที่สามารถนำมาพิจารณาประสิทธิภาพการสอน ดังต่อไปนี้

1. นักเรียน เป็นแหล่งข้อมูลหลักในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวกับการสอนในรายวิชานั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น บุคลิกลักษณะของครูผู้สอน เอกสารตำราที่ใช้ การบ้านที่มอบให้ ความสมบูรณ์ของเนื้อหาสาระ วิธีการสอน ความเอาใจใส่ต่อนักเรียน ความตั้งใจของนักเรียน เจตคติของนักเรียนต่อรายวิชานั้น เป็นต้น เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดกับตัวแปรนั้นโดยตรง ครูผู้สอนจึงควร เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นถึงการสอนของครู สำหรับเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนให้มีความเหมาะสมและประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เพื่อนร่วมงาน เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในหลักวิธีการสอน วัตถุประสงค์หมายของการสอนเป็นอย่างดีเช่นเดียวกับครูผู้สอน การยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานที่วิพากษ์วิจารณ์การสอนอย่างยุติธรรมยอมเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สำหรับการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น การประเมินโดยเพื่อนร่วมงานสามารถกระทำได้โดยการให้เขาไปสังเกตการสอนในชั้นเรียน หรืออาศัยจากประสบการณ์ ความสัมพันธ์ การสังเกตเป็นเวลานาน เช่นทรา (Centra 1975 : 327-337) ได้เสนอแนะว่าการประเมินโดยเพื่อนร่วมงานที่เขาไปสังเกตการสอน ต้องได้รับการฝึกและปฏิบัติอย่างถูกต้อง ผู้สังเกตควรสังเกตมากกว่า 1 ครั้ง และควรใช้ผู้สังเกตมากกว่า 1 คน และรายการที่สังเกตพฤติกรรมควรมีจำนวนมากพอสมควร จึงทำให้ผลการประเมินมีความเชื่อถือได้

✓ 3. ครูผู้สอนประเมินตนเอง การตรวจสอบ วิเคราะห์การสอนของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอโดยปราศจากอคติ ยอมรับข้อมูลที่สามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการสอนเป็นอย่างดี เนื่องจากข้อมูลบางส่วนไม่มีใครทราบใต้นอกจากผู้สอน สำหรับการนำข้อมูลการประเมินตนเองไปใช้ในการบริหารนั้น อาจก่อให้เกิดผลดีโดยที่ครูผู้สอนรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย การประเมินตนเองนี้สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ได้ควย เช่น เทปบันทึกเสียง วีซีไอเพล เป็นต้น

4. ผู้บริหาร เป็นศูนย์กลาง ประชุม และส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของครูเป็นไปตามนโยบายหรือแผนงานที่โรงเรียนกำหนดไว้ ผู้บริหารควรเอาใจใส่ในการติดตาม การสอนของครูโดยสม่ำเสมอ มีทักษะในการสังเกตหรือการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี การประเมิน โดยผู้บริหาร เพื่อการพิจารณาความดีความชอบของครู ผู้บริหารต้องปฏิบัติโดยไม่ลำเอียงหรืออาศัยความชอบส่วนตัว การสังเกตการสอนโดยตรงของผู้บริหารสามารถนำไปพิจารณารวม กับแหล่งข้อมูลอื่น การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารสามารถใช้ใน การตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียน

5. ผลการเรียนรู้จากนักเรียน เป็นการวัดความรู้ในสิ่งที่นักเรียนได้รับจาก การสอนของครูซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพการสอน ปัญหาที่พบคือแบบสอบถามสัมฤทธิ์ที่ใช้ วัดผลการ เรียนไม่สามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์ทั้งหมด การสร้างแบบสอบถามวัดผลสัมฤทธิ์ ของครูยังมีข้อบกพร่องอยู่ แบบสอบถามเป็นมาตรฐานยังมีน้อยและมีปัญหาในการขอใช้ นอกจากนี้ จุดประสงค์ของการ เรียนการสอนไม่ต้องการ เพียงความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างเดียว นักเรียน ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม การที่ครูมุ่งสอนให้นักเรียนสอบไล่โดยตัวข้อสอบจึงไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตามผลการ เรียนของนักเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ดี เพื่อให้ครูได้ทราบว่านักเรียน เรียนรู้อะไรบ้าง มีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไรซึ่งอาจใช้ปรับปรุงการสอนได้ต่อไป

6. ศินย์เกา นักเรียนที่จบการศึกษาแล้วออกไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพ ทำให้เขามีประสบการณ์มากขึ้น และสามารถนำมาเปรียบเทียบกับวิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่เขาพบ ข้อมูลจากศินย์เกา เป็นวิธีการหนึ่งที่ให้ภาพการสอนของครูได้เป็นอย่างดี ดังที่ โฮวาร์ด , คอนเวย์ และ แมกเวล (Howard , Conway and Maxwell 1985 : 187-196) พบว่า การประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยศินย์เกา เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีความตรง แต่ ปัญหาคือการติดตามเก็บข้อมูลค่อนข้างลำบาก

นอกจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ควรพิจารณาถึงข้อมูลประเภทไร้แรง สะท้อน (Non-Reactive Data) เช่น ประมวลการสอน รายงานประจำวิชา เครื่องมือประเมินผล เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักฐานหรือสถิติที่มีอยู่แล้วตามปกติ โดยนำมาใช้เป็น ข้อมูลสำหรับการประเมินควย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2524 : 80) รวมทั้งข้อมูลที่ได้อาก การเข้าร่วมกิจกรรมคานการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์ เช่น การเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการคาน

การเรียนรู้การสอน การผลิตสื่อการสอนแบบต่าง ๆ เทคนิคการสอน เป็นต้น โดยอาจารย์
ได้นำความรู้จากการอบรมเหล่านั้นมาปรับปรุงการสอนอย่างไรบ้าง (พวงแก้ว ปุณยภนิก
2525 : 234)

3. วิธีการประเมินประสิทธิภาพการสอน

การประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยใช้เครื่องมือเพียงประการเดียวย่อมได้ผล
สรุปไม่สมบูรณ์ กระบวนการประเมินจึงควรรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มารวมสรุป เขาควย
กัน ประเด็นที่ใช้ในการประเมินควร เป็นที่ยอมรับและเหมาะสมทั้งผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน
วิจิตร ศรีสอน (2525 : 18-21) ได้บรรยายถึงวิธีการที่จะนำไปปฏิบัติในการประเมิน
ประสิทธิภาพการสอน ดังนี้

1. การนิเทศการสอน คือ การเอาบุคคลที่เป็นผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา
เขาไปสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมีเครื่องมือบันทึกไว้
2. การประเมินโดยวิธีการตั้งผู้ประสานงาน 3-5 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของ
ชั้นเรียนร่วมกับผู้สอนประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจกรรมการสอน และใหญ่ประสานงาน
ประเมินผลแล้วนำผลสรุปมารายงานใหญ่สอนทราบ
3. การประเมินสื่อการเรียนการสอนในรายวิชานั้น รวมทั้งแผนบทเรียน
การวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรของรายวิชานั้น
4. การสำรวจความเห็นของผู้เรียน แต่ในพื้นที่ฐานทางวัฒนธรรมไทยอาจจะ
ไม่ค่อยซื่อสัตย์เป็นจริง ดังนั้นจึงถือว่าการประเมินโดยผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาเท่านั้น
5. การใช้เทคโนโลยี เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ มา
วิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของอาจารย์
6. การใช้กลุ่มผู้ร่วมงาน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม โดยแบ่งกลุ่ม
อาจารย์ออกเป็น 5-6 คน ทำงานด้วยกัน แล้วมีการสังเกตการสอนของกันและกัน และนำ
ผลการสังเกตมาแลกเปลี่ยนกัน

สำหรับวิธีการของผู้ประเมิน สิ่งที่ประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
และการวิเคราะห์รายงานผลนั้น ผลสรุปของการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง การประเมินการสอน
ระดับอุดมศึกษา เมื่อ 9-11 สิงหาคม 2525 แสดงไว้ ดังนี้

1. ตนเอง ใช้แบบประเมินตนเอง ประเมินทุกด้าน
2. เพื่อนร่วมงาน ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบประเมิน เพื่อทำการประเมินในเรื่องการเตรียมการสอน เนื้อหาวิชา ประมวลการสอน และ เอกสารการสอน
3. นิสิต นักศึกษา ใช้แบบประเมินการสอน เพื่อประเมินพฤติกรรมการสอน วิธีการถ่ายทอดความรู้ การวัดผล และบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งเป็นคำถามที่นิสิต นักศึกษาสามารถรายงานได้
4. ผู้บังคับบัญชา ประเมินความรับผิดชอบและคุณภาพการสอนของอาจารย์ โดยใช้วิธีการสังเกต การพูดคุยสัมภาษณ์ ดูเอกสารประกอบการสอน ตลอดจนใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น วีดีโอเทป เครื่องโทรศัพท์ภายใน เพลย์บันทึกเสียง เป็นต้น

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นที่ประชุมเห็นว่าควรวิเคราะห์เป็นรายข้อ และวิเคราะห์รวมสรุปไว้ด้วย แล้วรายงานผลการวิเคราะห์ให้ทราบเฉพาะตัวผู้ถูกประเมินและผู้บังคับบัญชาเท่านั้น ในการรายงานผลให้ผู้ถูกประเมินทราบควรให้คำปรึกษา เช่น ปกติวิสัย หรือขอเสนอแนะในการทำความ้วย (พวงแก้ว ปุณยภนท 2525 : 163-166)

ในกระบวนการประเมินประสิทธิภาพการสอนในโรงเรียนควรดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในรูปแบบที่ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มในโรงเรียนยอมรับ มีการวางแผนร่วมกัน มีการทำความเข้าใจใหม่ในทัศนพื้นฐานของตัวประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย และการนำผลการประเมินไปใช้ในจุดมุ่งหมายใด ประหยัด ศรีวิหะ และ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2526 : 44-48) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานที่ช่วยให้การวางแผนงานการประเมินการสอนของครูประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1. การก่อให้เกิดความเป็นผู้นำในตัวครู โดยครูจะต้องมีความรับผิดชอบในเรื่องการตรวจสอบการศึกษา และการรายงานความก้าวหน้าของการศึกษาต่อคณะกรรมการศึกษาและต่อสาธารณชน โดยครูต้องมีหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานในทุกลักษณะรวมทั้งการสอนด้วย

2. กำหนดและเลือกวัตถุประสงค์ เป็นขั้นตอนแรกของการนำเข้าสู่แผนงาน

การประเมินการสอน โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถปฏิบัติได้ เช่น เพื่อการบริหาร หรือ เพื่อการนิเทศ เป็นต้น

3. กำหนดวิธีการดำเนินงานของแผนงานประเมินผล ควรมีการกำหนดระดับ หรือความซับซ้อนของแผนงาน โดยการตัดสินใจต้องขึ้นอยู่กับเกณฑ์ ระบบของโรงเรียน ความต้องการของปริมาณข้อมูล กระบวนการดำเนินงาน เวลา และจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงาน

4. จัดแผนงานให้สอดคล้องกับแผนงานอื่น โดยพยายามให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบ นโยบาย และกระบวนการที่แน่นอนมีเหตุผล แผนงานการประเมินควรสอดคล้องกับ แผนงานการพัฒนาครู หรือแผนงานการปฏิบัติงานของครู ให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการประเมินผล ระดมทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5. การให้ครู เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ครูจะต้องมีบทบาทร่วมกันในระดับการวางแผน เลือกเกณฑ์การประเมินผล และต้องสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาเกณฑ์เหล่านั้น

6. กำหนดความรับผิดชอบ แผนงานการประเมินการสอนของครูจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจกำหนดบุคคลที่จะเป็นผู้ปฏิบัติงาน

ความเที่ยงและความตรงของ การประเมินประสิทธิภาพการสอน

ในการประเมินประสิทธิภาพการสอนนั้นเป็นสิ่งสะท้อนให้ครูสอนทราบว่า การสอนของตนมีส่วนดีหรือส่วนบกพร่องควรปรับปรุงแก้ไขในด้านใดบ้าง อันจะทำให้การสอนของครูมีคุณค่าเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง การให้ครูเรียนทั้งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับครูสอน มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในชั้นเรียน เป็นผู้ประเมินประสิทธิภาพการสอนจึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์มาก อย่างไรก็ตามผลการประเมินการสอนของนักเรียนแม้มีคำถามอยู่เสมอว่า ผลการประเมินที่ได้รับนั้นมีความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการสอนหรือพิจารณาตัดสินทางการบริหารได้จริงหรือไม่ จากการศึกษาของ โอฟรอล และ มาร์ส (Overall and Marsh 1979 : 856-865) พบว่า ผู้สอนที่ใช้ผลการประเมินจากนักเรียนเมื่อตอนกลางภาค เรียบมาปรับปรุงการสอน ทำให้ไม่เพียงแต่ครูผู้สอนได้รับผลการประเมินที่ดีขึ้นกว่าเดิมในตอนปลายปีเท่านั้น แต่นักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนได้รับคะแนนผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นด้วย และจากการศึกษาของ อเลียมอนี (Aleamoni 1978) และ แมคเคียชี (Mckeachie 1979) พบว่า การที่คณาจารย์รวบรวมผลการประเมินจากนักเรียน

มาประชุมปรึกษาหารือดำเนินการปรับปรุงการเรียนการสอน ปรากฏว่าคณาจารย์สามารถนำสื่อวัสดุอุปกรณ์ไปใช้ได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และผู้สอนที่ได้รับผลการประเมินในเกณฑ์สูงยังพบว่านักเรียนที่เรียนกับครูผู้สอนนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางสติปัญญา ทักษะคิด และเป้าหมายแรงจูงใจสูง (อ้างถึงใน อเลียมอนี Aleamoni 1982 : 141) ส่วนการนำผลการประเมินโดยนักเรียนไปใช้เพื่อการบริหารควรรนำข้อมูลไปประกอบพิจารณาด้วย ทั้งนี้เพราะอาจมีตัวแปรที่ทำให้ผลการประเมินผิดพลาดได้หลายประการ เช่น ผลการประเมินการสอนของครูเมื่อได้รับคำชี้แจงในแบบประเมินว่าจะนำไปพิจารณาความดีความชอบสูงกว่าเมื่อได้รับคำชี้แจงว่าจะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน (เขาวงกต ยอดพิณิจ 2522 : 57-58)

การใช้ผลการประเมินการสอนโดยนักเรียนหรือกลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการพิจารณาคุณภาพการสอนว่ามีความเชื่อถือได้เพียงใดนั้นคงพิจารณาถึงความตรงของผลการประเมิน ในประการแรกต้องคำนึงถึงความเที่ยงและความตรงของเครื่องมือ เครื่องมือที่มีความเที่ยงสูงย่อมวัดได้ถูกต้องมีความคลาดเคลื่อนน้อย ซึ่งสามารถอธิบายความเที่ยงของเครื่องมือได้จากประสิทธิภาพของเครื่องมือที่วัดได้จากการตอบที่สม่ำเสมอไม่ว่าเป็นเวลาใดของผู้ตอบ หรืออธิบายถึงความคงเส้นคงวาระหว่างกลุ่มผู้ตอบที่ประเมินในข้อกระทงเดียวกัน ส่วนความตรงนั้นตัดสินได้ยากกว่าความเที่ยง การวัดความตรงส่วนมากใช้การตัดสินใจโดยผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาว่าข้อกระทงนั้นวัดในคุณลักษณะที่สำคัญของการสอนได้จริง หรือพิจารณาความตรงโดยใช้วิธีการทางสถิติ เช่น การวิเคราะห์ตัวประกอบเพื่อหาโครงสร้างของตัวประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนก็เป็นวิธีหาความตรงที่นิยมใช้วิธีหนึ่ง นอกจากนี้อาจพิจารณาความตรงจากความสัมพันธ์ของความคิดเห็นในเรื่องประสิทธิภาพการสอนของครูจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น เพื่อนร่วมงาน ตนเอง นักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

ในการศึกษาถึงความเที่ยงของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยนักเรียนนั้น กัทเทีย (Guthrie 1954) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการจัดลำดับคุณภาพการสอนของครูโดยนักเรียนจากปีหนึ่งและปีถัดไป เป็น 0.87 และ 0.89 เขายังพบด้วยว่าการตัดสินใจของนักเรียนมีความแน่นอนมากกว่าการตัดสินใจของคณาจารย์ในเรื่องคุณภาพการสอนขณะเดียวกัน โลเวลล์ และ ฮาเนอร์ (Lovell and Hanor 1955) ได้ให้นักเรียนแสดงความเห็นเกี่ยวกับครูของเขาโดยใช้แบบประเมินปลายเปิด พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ระหว่างผลการประเมินโดยนักเรียนในข้อกระทงที่นำไปประเมินครูโดยทั่ว ๆ ไป และคะแนนรวมของสเกลทั้งหมดมีค่าสูงถึง 0.93 จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นเป็นการยืนยันใ้พอสมควรว่าผลการประเมินโดยนักเรียนมีความเที่ยง (อ้างถึงใน คอสติน , กรีนเนท และ เมนเจส Costin , Greenough and Menges 1971 : 512-513) ส่วน เซนทรา (Centra 1982 : 27) เสนอว่าจำนวนนักเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการทำผลเฉลี่ยของการประเมินมีความเที่ยงนั้น ควรพิจารณาจากจุดประสงค์ของการใช้ผลประเมินจากนักเรียน ถ้าใช้เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนควรให้นักเรียนอย่างต่ำประมาณ 8 ถึง 10 คน ถ้าประเมินเพื่อการตัดสินใจว่าเงินงานต่าง ๆ ควรพิจารณารวมทั้งจำนวนนักเรียนและจำนวนรายวิชาที่ประเมินประกอบกันด้วย

ในการศึกษาถึงความตรงของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนเป็นเรื่องค่อนข้างลำบาก เนื่องจากเกณฑ์ของประสิทธิภาพการสอนไม่แน่นอน เครื่องมือประเมินหากต้องการปรับปรุงใหม่ความตรง ต้องดำเนินการตามขั้นตอนเกี่ยวกับโครงสร้างของประสิทธิภาพการสอน ในขณะที่ความเที่ยงอาจปรับปรุงได้โดยการเพิ่มจำนวนข้อกระทงหรือพฤติกรรมที่สังเกต หรือเพิ่มจำนวนคนที่ประเมินและสังเกต โบริช และ เฟ็นตัน (Borich and Fenton 1977 : 59) ได้เสนอการพัฒนาระบบการประเมินความตรงเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. อธิบายปรัชญา หรือ ทฤษฎีทั้งหมดเป็นแนวทางของกระบวนการดำเนินงาน
2. เลือกโครงสร้าง หรือ ทฤษฎีพื้นฐานของปรัชญาที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครูและผลที่นักเรียนได้รับ
3. ออกแบบ คนหารูปแบบที่เป็นตัวอย่างการคัดเลือกทฤษฎี เพื่อจัดลำดับภาพจุดมุ่งหมายของพฤติกรรมเฉพาะเจาะจง
4. ทดลองใช้ทดลองจนการปรับปรุงแก้ไขมากกว่า 1 ครั้ง

การศึกษาความตรงของผลการประเมินวิธีการหนึ่งที่มีผู้ใช้ในลักษณะเกณฑ์สัมพันธ์ (Criterion-related) เกณฑ์ที่ใช้อันเป็นจำนวนมาก คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หรือ การเรียนรู้ของนักเรียน ซัลลิแวน และ สแกนส์ (Sullivan and Skanes 1974 : 584-590) พบว่า ค่าเฉลี่ยของสหสัมพันธ์ระหว่างการประเมินสมรรถภาพครูและการเรียนรู้ของ

นักเรียนที่วัดจากคะแนนสอบปลายภาคมีค่า .39 โดยมีความสัมพันธ์สูงกับอาจารย์ที่สอนเต็มเวลา (.53) มากกว่าผู้ช่วยสอน (.01) และครูที่ประสบการณ์ (.69) มากกว่าครูที่เริ่มทำการสอนใหม่แรก (.13) คอยล์ และ คริชตัน (Doyle and Crichton 1978 : 815-826) แสดงว่า ผลการประเมินการสอนของอาจารย์ผู้สอน เพื่อนร่วมงาน และนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ส่วน เซนทรา (Centra 1977 : 17-24) พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างผลการประเมินประสิทธิภาพครู และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินในค่านต่าง ๆ ของประสิทธิภาพครูกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจำนวนมากกวาค้าง มีค่าสูงกว่า .60 ซึ่งสอดคล้องแย้งกัน

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความตรงของผลการประเมินโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ประเมินที่แตกต่างกัน เซนทรา (Centra 1973 : 287-295) รายงานค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองของอาจารย์ผู้สอนกับผลการประเมินโดยนักศึกษามีค่าประมาณ .20 ซึ่งสอดคล้องกับ คลาร์ก และ แบลกเบิร์น (Clark and Blackburn 1971) ในขณะเดียวกัน คลาร์ก และ แบลกเบิร์น ยังรายงานค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินโดยนักเรียนและเพื่อนร่วมงานมีค่า .62 และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินตนเอง และเพื่อนร่วมงาน มีค่า .28 (อ้างถึงใน คอยล์ และ คริชตัน Doyle and Crichton 1978

: 815) อีกวิธีการหนึ่งในการศึกษาความตรงของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนเป็นการพิจารณาถึงความตรงเชิงทฤษฎี (Construct validity) โดยการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของผลการประเมินจากกลุ่มต่าง ๆ ในมิติที่ประเมินอย่างเดียวกัน ถ้ามีข้อตกลงสัมบูรณ์สอดคล้องกัน เป็นการแสดงถึงความตรงของวิธีการที่ใช้ประเมิน โบริช และ เฟนตัน

(Borich and Fenton 1977 : 319) เสนอวิธีการศึกษาความตรงใน 2 ขอบเขต คือ การศึกษาความตรงเหมือน (Convergent validity) และ ความตรงจำแนก

(Discriminant validity) ความตรงเหมือนเป็นการยืนยันถึงพฤติกรรมโดยวิธีการวัดที่อิสระจากกันต้องมีนัยสำคัญของค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีการวัด 2 วิธีในพฤติกรรมเดียวกัน ในขณะที่ความตรงจำแนกจากค่าสหสัมพันธ์ที่เสนอระหว่างพฤติกรรมนั้นและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ใช้วิธีการแตกต่างกัน และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แตกต่างกันกับการวัดโดยใช้วิธีเดียวกัน ในการวัดพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต่างกันควมวิธีการมากกว่า 2 วิธี สามารถประยุกต์วิธีการหาความตรงเชิงทฤษฎีของ แคมป์เบล และ ฟิสก์ (Campbell and Fiske 1959 : 81-105)

ควยวิธีของเมทริกซ์ลักษณะหลากหลาย-วิธีหลาย (Multitrait-Multimethod Matrix) เช่น การศึกษาของมาร์ส , โอปรอล และ เคสเลอร์ (Marsh , Overall and Kesler 1979 : 149-160) บ่งชี้ว่า ผลการประเมินโดยคณาจารย์และนักศึกษาในระดับวิทยาลัยมีมัชฐานของค่าสัมประสิทธิ์ความตรงเหมือน .49 โดยตัวประกอบที่ใช้ในการประเมินทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติ และความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างผลการประเมินทั้ง 2 กลุ่มต่างกันเล็กน้อย อันเป็นการยืนยันถึงความตรงของผลการประเมินโดยนักเรียน ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบและเมทริกซ์ลักษณะหลากหลาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิภาพการสอน

การศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินประสิทธิภาพการสอนในประเทศไทยยังมีอยู่เป็นจำนวนน้อย ในขณะที่ต่างประเทศมีจำนวนมาก ผลการวิจัยในบางครั้งอาจสอดคล้องกันหรือขัดแย้งกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากรายละเอียดของการศึกษาที่ต่างกันของผู้วิจัย อย่างไรก็ตาม การประเมินการสอนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนา คณาจารย์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ไพรวลัย พิทักษ์สาดี (2523 : 61-63) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ประสิทธิภาพการสอนของครูที่ประเมินโดยตนเองและนักเรียน กับภูมิหลังของครู กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูและนักเรียนที่สอนและเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,286 คน เป็นครู 300 คนและนักเรียน 1,986 คน โดยใช้เครื่องมือแบบประเมิน ประสิทธิภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยแสดงว่า อายุ ประสบการณ์(จำนวนปี)ที่ทำการสอน และความรักในอาชีพครู มีความสัมพันธ์กับผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยครูประเมินตนเอง ส่วนเพศ วุฒิการศึกษา การผ่านการอบรมในวิชาที่สอน และการได้สอนตรงตาม วิชาเอกโทที่เรียนมา ยังไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กับผลการประเมิน ประสิทธิภาพการสอนโดยครูประเมินตนเอง ในส่วนของผลการประเมินโดยนักเรียนยังไม่มี หลักฐานเพียงพอว่ามีความสัมพันธ์กับภูมิหลังทั้ง 7 ประการของครู เช่นเดียวกับระดับคะแนน เฉลี่ยสะสมของนักเรียนยังไม่มีหลักฐานเพียงพอว่ามีความสัมพันธ์กับผลการประเมินโดยครูประเมินตนเอง และนักเรียนเป็นผู้ประเมิน และตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลการประเมินประสิทธิภาพ การสอนที่ครูประเมินตนเอง คือ ประสบการณ์(จำนวนปี)ที่ทำการสอนและความรักในอาชีพครู

ลีธนา มิ่งแสง (2527 : 53-55) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของผลการประเมิน การสอนของอาจารย์ ระหว่างหัวหน้าภาควิชา อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาวิทยาลัยครู กลุ่มตัวอย่าง เป็นอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครู 5 แห่ง เป็นหัวหน้าภาควิชา 45 ท่าน อาจารย์ผู้สอน 45 ท่าน และนักศึกษา 45 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมิน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ 5 ด้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยแสดงว่า ผลการประเมิน ประสิทธิภาพการสอนของทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อพิจารณาทั้งฉบับและส่วนที่ประเมินร่วมกัน ส่วนมาก คล้ายคลึงกัน โดยผลการประเมินของหัวหน้าภาควิชาและอาจารย์ผู้สอนมีความสัมพันธ์ในทางลบ ด้านวิธีสอน อุปกรณ์และเอกสารประกอบการสอน สำหรับผลการประเมินของอาจารย์ผู้สอนกับ นักศึกษาไม่พบความสัมพันธ์กัน ส่วนผลการประเมินของนักศึกษากับหัวหน้าภาควิชาที่มีความสัมพันธ์กันในด้านการประเมินผลและงานที่กำหนด และ ด้านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ หัวหน้าภาควิชาประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีต่ำกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิสถาบันปริญญาตรี ในด้านจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ด้านวิธีสอน อุปกรณ์ และ เอกสาร ประกอบการสอน และด้านบุคลิกภาพและจรรยาบรรณ ส่วนผลการประเมินประสิทธิภาพการสอน ของอาจารย์ทั้ง 5 ด้านของนักศึกษาชายและนักศึกษานหญิง ไม่แตกต่างกัน

สุเมธ แยมขุน (2528 : 4.102-4.106) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของคุณลักษณะบาง ประการของนิสิตนักศึกษา รายวิชา และอาจารย์ผู้สอน ที่มีต่อผลการประเมินการสอนโดย นักศึกษาของมหาวิทยาลัยไพเราะประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร จำนวน 88 คน และนิสิตที่เรียนกับ อาจารย์เหล่านี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยนักศึกษา STUDENT RATING INSTRUMENT : SRI โดยผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบประเมินความแนว ของ มาร์ส (Marsh 1980) และ เซนทรา (Centra 1976) ผลการวิจัยพบว่าตัวแปร ที่มีความสำคัญต่อคะแนนการประเมินการสอน คือ ความสนใจในวิชานั้นก่อนการ เรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับคะแนนการประเมินทุกด้าน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .297 ถึง .745 ตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ ระดับความยากของวิชานั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคะแนนการประเมินบางด้าน ข้อมูลที่ได้จากตัวแปรอิสระด้านนิสิตนักศึกษา สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนการประเมินได้ถึงร้อยละ 24 จากค่าเฉลี่ยทั้งหมด ร้อยละ 40 ตัวแปรอิสระกลุ่มรายวิชาและคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอนสามารถอธิบายในระดับค่า

ประมาณร้อยละ 3 จากการวิเคราะห์สัมพรรคดคอยแบบเชิงชั้นและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์
คาโนนิกอล ข้อมูลที่ได้จากตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการประเมิน
ไครร้อยละ 40 และจากผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเห็นว่านิสิตนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์มีแบบแผน
การประเมินอาจารย์แตกต่างกันไปจากคณะอื่น ๆ

เขาวงกต ขอดทิพิจ (2522 : 57-58) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลที่นักเรียนประเมิน
ประสิทธิภาพการสอนของครู เมื่อบริหาร การประเมินและค่าที่แจ้งแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกันของโรงเรียนรัฐบาล สังกัด
กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 1,049 คน
และ ครู 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
ผลการวิจัยแสดงว่า ผลที่นักเรียนประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู เมื่อบริหาร การประเมิน
โดยครูผู้สอนและครูผู้ร่วมงานไม่แตกต่างกัน ผลที่นักเรียนประเมินประสิทธิภาพการสอนเมื่อใช้
ค่าที่แจ้งในแบบประเมินว่าจะนำไปพิจารณาความดีความชอบสูงกว่าผลที่นักเรียนประเมินเมื่อใช้
ค่าที่แจ้งว่าจะนำผลที่นักเรียนประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และนักเรียนหญิง
ประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูสูงกว่านักเรียนชาย

อมรรัตน์ อสัมภักดิ์ (2523 : 58-61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลที่นักเรียน
ประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู ก่อนและหลังการรู้ผลสัมฤทธิ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูและ
นักเรียนที่สอนและเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตพระโขนง
กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนชาย และ
โรงเรียนหญิง แบบละ 1 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 414 คนและครู 3 คน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยเป็นแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยแสดงว่า ผลการ
ประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโดยนักเรียนโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนชายก่อนและ
หลังการรู้ผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยที่การประเมินก่อนการรู้ผล
สัมฤทธิ์สูงกว่าหลังการรู้ผลสัมฤทธิ์ ส่วนผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูโดยนักเรียน
โรงเรียนหญิงก่อนและหลังการรู้ผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่การ
ประเมินหลังการรู้ผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนการรู้ผลสัมฤทธิ์

เวียงเศษ อุทธิเสน (2528 : 72-75) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และ

ผู้บริหารในวิทยาลัยพลศึกษาเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นอาจารย์ 186 คน และ ผู้บริหาร 68 คน ในวิทยาลัยพลศึกษา จำนวน 17 สถาบัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยแสดงว่า การประเมิน ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์มีความสำคัญและจำเป็น ความเอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน และความมั่นใจในการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรประเมิน โดยให้ฝ่ายวิชาการและนักศึกษาเป็น ผู้ประเมิน การประเมินควรทำเป็นระยะด้วยแบบสอบถาม มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน อาจารย์ กับผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ไม่แตกต่างกัน และอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีกับอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโทมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมิน ประสิทธิภาพการสอนไม่แตกต่างกัน

ลาวัญย์ รัตนเสวี (2528 : 65-68) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนนายร้อย 3 เหล่าทัพ เกี่ยวกับการประเมินการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร 27 คน อาจารย์ 155 คน และนักเรียน 570 คน ในโรงเรียน นายร้อย 3 เหล่าทัพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัย แสดงว่า ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน ส่วนมากเห็นด้วยที่จะให้มีการประเมินการสอน โดยควรให้มีการประเมินการสอนเมื่อจบ 1 ภาคเรียนแล้ว ให้นำผลการประเมินมาใช้เพื่อ ปรับปรุงการสอนของอาจารย์ และควรให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ ส่วนมากยินดีที่จะให้ประเมิน และแจ้งผลการประเมินให้อาจารย์ผู้สอนทราบโดยตรง นอกจากนี้ ผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นที่ควรประเมินซึ่งได้แก่ คำนึงจุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชา คำนึงคุณภาพของผู้สอน คำนึงวิธีสอน คำนึงการวัดผล และค่าน การปฏิบัติงานนอกเหนือจากการสอน

คอบล์ และ คริชตัน (Doyle and Crichton 1978 : 815-826) ได้ศึกษา ถึงผลการประเมินการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยโดยนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และตนเอง โดยศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการประเมินจากทั้ง 3 กลุ่ม ในการทดสอบ ความตรงเหมือนและความตรงจำแนกด้วยวิธีของ เมตริกซ์ลักษณะหลาย-วิธีหลาย และเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินของทั้ง 3 กลุ่มกับการเรียนรู้ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เป็นอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมินเนโซตา จำนวนอาจารย์ 12 คน และนักศึกษา จำนวน 263 คน โดยอาจารย์แต่ละท่านทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินอาจารย์ท่านอื่นในฐานะของ

เพื่อนร่วมงานควย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินค่าจำนวน 6 ด้าน ใช้ประเมินเหมือนกันทั้ง 3 กลุ่ม สร้างโดย คอลลี และ ไวท์ลี (Doyle and Whitely 1974) แบบสอบถามคลังข้อสอบที่ผู้สอนทั้งหมดร่วมกันสร้างจำนวน 31 ข้อ และแบบทดสอบวัดความถนัด PSAT (The Preliminary Scholastic Aptitude Test) ผลการวิจัยแสดงว่า ผลการประเมินจากทั้ง 3 กลุ่มมีความคล้ายคลึงกันในด้านพิสัยและการกระจาย โดยแนวโน้มของผลการประเมินโดยเพื่อนร่วมงานมีค่าค่อนข้างสูง และผลการประเมินโดยนักศึกษามีค่าต่ำกว่า ผลการประเมินโดยอาจารย์ผู้สอนในทุกด้าน ค่าความเที่ยงในแต่ละขงระทางของผลการประเมินโดยนักเรียนและเพื่อนร่วมงานมีค่าใกล้เคียงกัน ส่วนความเที่ยงรวมของผลการประเมินโดยนักเรียนสูงกว่าผลการประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากความแตกต่างของขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผลการประเมินจากทั้ง 3 กลุ่มมีความตรงเหมือนกัน ผลการประเมินและการจัดลำดับโดยกลุ่มนักเรียนและอาจารย์ผู้สอนมีความตรงเหมือนกันและความตรงจำแนกดี ส่วนผลการประเมินและการจัดลำดับโดยเพื่อนร่วมงานกับอาจารย์ผู้สอนมีความตรงเหมือนกัน เช่นเดียวกันกับผลการประเมินและการจัดลำดับโดยนักศึกษากับเพื่อนร่วมงาน และผลการประเมินจากทั้ง 3 กลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

มาร์ส (Marsh 1982 : 264-279) ศึกษาถึงความตรงของผลการประเมินการสอนระดับวิทยาลัยโดยนักเรียนด้วยวิธีวิเคราะห์หลักขณะหลากหลาย-วิธีหลาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของทุกรายวิชาคานส์คมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเซาท์เทิร์นแคลิฟอร์เนีย ระหว่างปีการศึกษา 1977-1978 และคณะอาจารย์ที่สอนจำนวน 329 ชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินมีจำนวน 35 ข้อกระขงซึ่งรวบรวมจาก อินคินแมน , วิลสัน และ ไคเอนท์ (Hildebrand , Wilson and Dienst 1971) , มาร์ส , โอฟรอด และ โทมัส (Marsh , Overall and Thomas 1976) และ มาร์สและคนอื่น ๆ (Marsh et al. 1979) ผลการวิจัยแสดงว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนระหว่างนักศึกษานักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่สอนโดยผู้ช่วยสอนมีค่าสหสัมพันธ์เป็น .46 ในรายวิชาที่สอนโดยคณาจารย์มีค่าสหสัมพันธ์เป็น .41 และในรายวิชาที่สอนโดยคณาจารย์มีค่าสหสัมพันธ์เป็น .39 ในการวิเคราะห์ที่ประกอบของผลการประเมินทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ามีความสอดคล้องของคุณลักษณะที่ใช้ในแบบประเมินทั้ง 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์หลักขณะหลากหลาย-วิธีหลายของผลการประเมินทั้ง 2 กลุ่มสัมพันธ์ถึงความตรงเหมือนกันและความตรงจำแนกของคุณลักษณะที่ใช้

ประเมิน โดยมีความสัมพันธ์ของผลการประเมินลักษณะเดียวกันระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ ผู้สอนมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 9 คุณลักษณะ และมีมัธยฐานของความสัมพันธ์เป็น .45 ในขณะที่ ความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินลักษณะที่ต่างกันมีค่าต่ำ และมีมัธยฐานของความสัมพันธ์เป็น .02 แสดงว่านักศึกษาและอาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกันในการประเมินประสิทธิภาพการสอน ซึ่งสนับสนุนว่าผลการประเมินของนักศึกษาทั้งระดับปริญญาและต่ำกว่าว่ามีความตรง และเน้นให้เห็นความสำคัญของการใช้การประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ หลายด้านที่โครงสร้างนั้นวิเคราะห์จาก วิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบ

โฮวาร์ด , คอนเวย์ และ แมกเวล (Howard , Conway and Maxwell

1985 : 187-196) ศึกษาถึงความตรงเชิงทฤษฎีของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนใน วิทยาลัย โดยใช้วิธีการประเมินในหลายรูปแบบ คือ วิธีการประเมินโดยนักศึกษา เพื่อนร่วมงาน นักศึกษาที่ได้รับการฝึกให้เป็นผู้สังเกตในชั้นเรียน คิษย์เก่า และตนเอง กลุ่มตัวอย่าง ของอาจารย์ที่ถูกประเมินประสิทธิภาพการสอนเป็นอาจารย์ผู้สอนที่มีความสมัครใจในมหาวิทยาลัย มิดเวสต์เทิร์น จำนวน 43 คน ใน 8 ภาควิชา นักศึกษาที่เรียนกับอาจารย์ผู้สอนจำนวนเฉลี่ย 34 คนต่อชั้น ผู้สังเกตที่ได้รับการฝึกจำนวน 8 คน เพื่อนร่วมงานในภาควิชาเดียวกันกับ อาจารย์ผู้ถูกประเมิน และคิษย์เก่าจำนวน 30 คนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละท่าน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยเป็นแบบประเมินที่วัดคุณลักษณะหลายด้าน ซึ่งมีพื้นฐานมาจากผลการวิเคราะห์ ตัวประกอบของผลการประเมินโดยนักศึกษาจากการศึกษาของ คูลิกและคูลิกส์ (Kulik and Kulik's 1974) ผลการวิจัยพบว่า วิธีการประเมินประสิทธิภาพการสอนในหลาย รูปแบบที่เขาศึกษามีความตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดย นักศึกษาทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันและคิษย์เก่า ปรากฏว่าเป็นวิธีการประเมินที่มีประสิทธิภาพ มาก

ออบเรคท์ , แฮนนา และ ฮอยท์ (Aubrecht , Hanna and Hoyt 1986 :

223-231) ศึกษาเปรียบเทียบผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนของนักเรียนระดับไฮสคูลกับ ผลการประเมินตนเองของครูผู้สอนโดยวิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบและการวิเคราะห์ลักษณะหลากหลาย-วิธีหลาย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูมากกว่า 500 คน และนักเรียนจากโรงเรียนรัฐบาล และเอกชนจำนวน 11 แห่ง ครูแต่ละคนจะถูกประเมินโดยนักเรียนที่เขาสอนจำนวนไม่เกินคนละ 2 ห้องเรียน รวมจำนวนที่ใช้ 774 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบประเมิน

ไอ ดี อี เอ ฟอรั่ม เอช (IDEA Form H : Instructional Development and Effectiveness Assessment System Form H) สร้างโดยศูนย์กลางการประเมินและพัฒนาปี 1981 โดยไครุและนักเรียนใช้แบบประเมินนี้เหมือนกัน ผลการวิจัยปรากฏว่าการวิเคราะห์ตัวประกอบของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนที่ประเมินโดยนักเรียนและครูผู้สอน พบว่าโครงสร้างตัวประกอบของข้อกระทงในแบบประเมินที่ประเมินโดยครูผู้สอนมีความคล้ายกับผลการประเมินโดยนักเรียนมาก และจากการวิเคราะห์ลักษณะหลากหลาย-วิธีหลายของคะแนนตัวประกอบจากผลการประเมินทั้ง 2 กลุ่มมีความตรงเหมือนกันในระดับนัยสำคัญ .01 ค่าเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์ความตรงเหมือนกัน .34 สำหรับตัวประกอบค่านเป้าหมาย และ .18 สำหรับ 2 ตัวประกอบค่านพฤติกรรมของครู ผลการค้นพบนี้สนับสนุนการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครูที่ประเมินโดยนักเรียนในระดับไฮสคูลที่มีความตรง

โคเฮน (Cohen 1981 : 281-309) ทำการสังเคราะห์งานวิจัย (Meta-analysis) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินการสอนโดยนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยการศึกษาวิจัยจำนวน 41 เรื่องที่รายงานผลการประเมินจำนวน 68 รายวิชา พบว่าค่าสหสัมพันธ์เฉลี่ยระหว่างผลการประเมินผู้สอนทั้งหมดและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเท่ากับ .43 ค่าสหสัมพันธ์เฉลี่ยระหว่างผลการประเมินรายวิชาทั้งหมดและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเท่ากับ .47 โดยคุณลักษณะที่ใช้ประเมินมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมากกว่า 1 ด้าน จากการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณพบว่าค่าสหสัมพันธ์ของผลการประเมินกับผลสัมฤทธิ์จะมีความมากในกรณีที่ที่คณาจารย์สอนเต็มเวลา และในกรณีที่นักเรียนทราบผลการสอนปลายภาคก่อนที่ประเมินการสอน ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยนี้สนับสนุนความตรงของผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนโดยนักเรียน โดยเมื่อพิจารณาจากผลกระทบทั้งหมดพบว่าคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพการสอนมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และจากการพิจารณาขนาดของผลกระทบพบว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่ศึกษากับผลการประเมินประสิทธิภาพการสอนและขนาดผลสัมฤทธิ์ มีตัวแปรเพียง 3 ตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การควบคุมความคลาดเคลื่อนในการประเมินผลสัมฤทธิ์ เวลาที่ใช้ในการบริหารแบบประเมิน และประสบการณ์ของผู้สอน